

Læsetid: 4 min.

[Anne Liisberg](#) oktober 25, 2025

★★★★☆☆ Een betoverende start van het festival met de Belgische familie Van Paemel

[Gruppe 38](#) heeft zojuist de deuren geopend voor de zevende editie van het tweejaarlijkse festival *Enestående*. De openingsvoorstelling, de Belgische *Van Paemel-familie*, bracht zowel de kleine als de grote geschiedenis tot leven in een speels samenspel tussen een zee van personages – gespeeld door één persoon op zowel het podium als het scherm.

Een harmonica-toon klinkt. Tegelijkertijd verschijnen drie vrouwelijke figuren op het grote scherm, dat het achterdoek vormt voor SKaGeN & De Studios *De familie Van Paemel*. Het scherm heeft de vorm van een gevel, maar blijkt de hele wereld te bevatten – zoals die te zien is vanuit een arm boerenhuisje in België in de 19e eeuw.

Valentijn Dhaenens in *De familie Van Paemel*, *Enestående Festival* bij *Gruppe 38*. Foto/screenshot Wendy Marijnissen.

Het nuchtere sociaal-realisme

Valentijn Dhaenens is de enige acteur op het podium en op het scherm in dit originele format, dat geen monoloog is, maar een naturalistisch drama waarin alle rollen dus door dezelfde persoon worden gespeeld. *De familie Van Paemel* is een klassiek Vlaams drama uit 1903 van schrijver en toneelschrijver Cyriel Buysse. Met een omvangrijk

oeuvre is hij een van de vooraanstaande, naturalistische/sociaal-realistische literaire kunstenaars van België. *De familie Van Paemel* is een schitterend voorbeeld van de nuchtere weergave van de stijl en de solidariteit met de onderdrukten.

“De familie Van Paemel is een schitterend voorbeeld van de nuchtere weergave van de stijl en de solidariteit met de onderdrukten”

Juist *De familie Van Paemel* wordt nog steeds vaak opgevoerd, en je hoeft geen Vlaming te zijn om gegrepen te worden door het verhaal over het leven aan de onderkant van de plattelandsgemeenschap in de 19e eeuw. Hier heersen landheren over boeren en kunnen ze met een vingerknip de omstandigheden van de armen veranderen.

Het loopt dan ook al snel mis voor de *Van Paemel-familie*, die er toch al verwaarloosd en triest bijloopt. Zoon Desiré loopt mank na een ongeluk met een jachtgeweer. De sociaal bewuste zoon, Edvard, belandt in de gevangenis na arbeidsprotesten, en zoon Kamiel deserteert uit het leger omdat hij niet op de stakers wil schieten.

*Valentijn Dhaenens als de dominante edelvrouw in de familie Van Paemel, Uniek Festival bij Gruppe 38.
Foto/screenshot Wendy Marijnissen.*

De generatiekloof is voelbaar

De dochters van het huis hebben het slechts iets beter. De vrome gaat het klooster in. De jongste, Romani, wordt gedwongen om op het landgoed te werken en wordt verleid door de jonge graaf, terwijl de laatste zus, Cordulia, beter voor zichzelf opkomt en de liefde vindt bij de huisvriend en stroper Masco.

“Het is ontroerend wanneer hij zich uiteindelijk naar zijn kinderen buigt en hen geluk en voorspoed toewenst in het beloofde Amerika”

De generatiekloof is tastbaar in deze familie, waar de moeder zich fysiek en mentaal buigt voor het opvliegende, maar natuurlijk evenzeer onderdrukte gezinshoofd. Hij is woedend op zijn kinderen, maar waarschijnlijk nog meer op de bovenklasse die de kinderen wegkaapt of ertoe aanzet te vluchten, waardoor zijn eigen kleine boerderij uit elkaar valt.

Het is ontroerend wanneer hij zich uiteindelijk naar zijn kinderen buigt en hen geluk en voorspoed toewenst in het beloofde Amerika, waar de meesten van hen naartoe emigreren. Zelf kan hij zijn geboorteplaats niet verlaten, waar hij “60 jaar lang heeft gezwoegd, maar alles heeft verloren,” en zijn vrouw heeft zijn lot tot het hare gemaakt.

LEES OOK: [ISCENE's interview met de curator van het festival](#)

Valentijn Dhaenens van de familie Van Paemel, Uniek Festival bij Gruppe 38. Foto/screenshot: Wendy Marijnissen.

Een voortreffelijk sociaal-realistisch verhaal

Het verhaal bevat geen grote verrassingen. De kracht van de voorstelling zit hem in de vorm, die verbazingwekkend goed werkt, met slechts enkele kleine minpuntjes in de montage en de timing tussen podium en scherm. Hier zwelt de wereld aan wanneer het scherm wordt gevuld met talloze, woedende gendarmes die op jacht zijn naar Kamiel. Wanneer de accordeonspeler het enige levende element is in een bevroren familiefoto. Wanneer kleine, trieste lichaampjes rondkruipen op het lichaam van Désirée in haar ziekenbed. Wanneer een winterlandschap woedt, wanneer een licht wordt aangestoken, wanneer een vlam wordt uitgeblazen.

Het is magie voor de ogen, die het tragische verhaal uitbreidt en het een andere, relevante dimensie geeft. Eén gezicht in verschillende zielen, waardoor meerdere toeschouwers in het publiek hardop gingen raden naar de verschillende personages, toen deze zich in diepteperspectief materialiseerden en langzaam op ons afkwamen op het scherm.

“De speelse greep van het format, die tegelijkertijd vraagtekens plaatst bij de relatie tussen werkelijkheid en bemiddeling”

Enkele scènes spelen zich alleen op het scherm af, terwijl Valentijn Dhaenens overschakelt naar een ander personage dat hij op het podium vertolkt. Eerst de brutale, ondeugende Edvard, daarna zijn berustende vader, die kan worden gezien als de hoofdpersoon in het verhaal over een komende systeemverandering met andere mogelijkheden. Prachtig is ook zijn gladde priester, die ondanks oprechte zorg de boodschappen van de adel doet. Helemaal goddelijk is hij als de voor haar privileges blinde edelvrouw, die met een kokette, vastberaden blik de familieleden als schaakstukken verplaatst.

De Paemel-familie krijgt door haar een vleugje actualiteit, maar moet vooral gezien worden als het uitstekende sociaal-realistische historische verhaal dat het is, en vanwege de speelse greep van het format, dat vraagtekens plaatst bij de relatie tussen werkelijkheid en mediatie.

Bekijk de trailer van de voorstelling [hier](#).

Dramaturg: Cyriel Buysse. Technicus / filmproductie en -montage: Jeroen Wuyts.
Technisch assistent en geluidsontwerper: Nils Janssens. Componist en muzikant: Sara Salvérius. Kostuumontwerpers en producenten: Barbara De Laere, Charlotte Goethals, Korneel Hame en Charlotte Willems Wagner.

Medewerker: Valentijn Dhaenens.

De familie Van Paemel speelt op 21 en 22 oktober in Teater V, op 24 en 25 oktober in Teatret Gruppe 38 en op 27 oktober in Randers Teater.